निरुक्ते निपातार्थविचारः

नीलकमलपण्डितः
सहायकाचार्यः, दरङ्गमहाविद्यालयः,तेजपुरम्
Email: nilkamalpandit71@gmail.com

शोधसारः

अखिलभूमण्डलेऽस्मिन् समुपलब्धेषु विविधभाषागतग्रन्थेषु वेदास्सन्ति सर्वप्राचीनाः अपौरुषेयाभिधेयाः भारतीयसंस्कृतेराधाराश्च। वेदानां यथार्थतत्त्वज्ञानमत्यन्तं दुरूहं दुष्करञ्च वर्तते। तदर्थमेव वेदमर्मज्ञैः वेदात्मभूतयथार्थतत्त्वविद्भिः अपौरुषेयवाक्याभिधेयानां वेदानां याथार्थ्यं अवगन्तुमेव कानिचनाङ्गानि ऋषिभिर्दृष्टानि वर्तन्ते। तान्येव वेदाङ्गानीत्युच्यन्ते। वेदोपकारकभूतानि वेदाङ्गानि विद्यन्ते षट्। यथा- शिक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तं छन्दो ज्योतिषञ्च। षड्विधवेदाङ्गेषु निरुक्तमन्यतमं वर्तते। यद्यपि निरुक्तस्य मुख्यविषयो वेदगतपदनिर्वचनमर्थप्रतिपादनञ्च तथाप्यत्र व्याकरणसम्बन्धिनो नैके विषयाः निरूपितास्सन्ति। तत्र निरुक्तग्रन्थस्य प्रथमकाण्डस्य प्रथमाध्याये निघण्ट्वाख्यसमाम्नायार्थनिरूपणावसरे यास्काचार्येण नाम-आख्यात-उपसर्ग-निपातानां स्वरूपं विवेचितम्। शोधपत्रेऽस्मिन् निरुक्तकारयास्काचार्येण प्रतिपादितं निपातस्वरूपं यथाशास्त्रं प्रतिपाद्यते।

कूटशब्दाः- वेदाङ्गम्, निरुक्तम्, निपातः।